

ZOO WERKTEN ZE ZONDER VEEL ZEGGEN.

zetten; als het groote wiel eenmaal rond ging, liep het gemakkelijk, als Kees maar niet de boor ineens te vast zette in de plaat, want dan moest er hulp komen.

Zoo werkten ze zonder veel zeggen, Kees de platen richtend en doorschuivend, met een kwastje zeepsop doppend naar de boor in het heete gat, Sjaontje buigend en rekkend met den draaiër mee, die klepperend rond ging als de plaat „door” en hij los liet tot ze uitgenomen en ver-steld was.

In het uitgestrekte lokaal ging het werk altijd door, draaibanken wentelden met lang-zame kracht, bijtels schaafden ijzer af, werk-luï verstelden hun stukken, vijlden en polijsten en in blauwigen damp vol in 't vertrek, roerden eentonig ernstig machinerieën en werk-luï in bezig bewegen.

Kees en Sjaontje zagen het nooit, zagen er niets van eigenlijk, evenmin als de anderen er naar keken, want ieder werkte aan zijn eigen werk en bemoeide zich niet met iets anders. Alleen als de baas weg was, deden sommigen wat.

Jan de Gek was er een, die altijd grappen maakte: hij kraaide als een haan of zoo, en als dat gesnerp door de zaal ging, lachten sommigen even, onmerkbaar — de meesten toch niet. Ze bleven ernstig door werken

zonder te letten op dien „verdomden Gek” of zonder te willen lachen.

De oude Klaro, stokkerig gebogen manneke met wit haar, die voorzichtig stapte en liep, met kleine schokjes, of hij bang was voor pijn aan zijn oud lichaam, kreeg soms een poetslap uit een of anderen hoek gesmeten door een grappenmaker en dan begon er een gekijf, rommelend gevloek van den oude, die rondkeek met bliksemoogjes wie er gooide; en riep: „Smeerlappe!” op 't laatst, als hij zag hoe sommigen om hem heen lachten. Dan begonnen er te schateren en Jan de Gek riep:

— „Hè dèt tege mijn?” En Klaro zich opwindend bevend met het oude hoofd, buiten zich zelf:

— „Jao tegen jou òk!”

— „Getuige, getuige!” riep de Gek dan soms, en trok iemand bij 't boezeroen, maar Klaro mompelde wat en ging weer werken, lang na brommend nog.

Maar kwam de baas, dan was alles stil.

Voor hem hadden ze „respect” want die bracht alles bij den directeur aan, voor den baas waren ze onderdanig en gewillig: maar ze verfoeiden hem toch, noemden hem gevaarlijk en verwenschten hem; doch tegen hem zelf deden ze vriendelijk onder-geschiedt.

Als hij binnenkwam, was er een oogenblik angst in de bankwerkerij en waar hij voorbij ging werd haastiger gewerkt.

Alléen vreemde draaiërs en monteurs durfden hem aan, vooral die uit België waren en in groote steden gewerkt hadden, die waren trotscher, hadden meer van de wereld gezien. Als die het met hem aan den stok kregen was er een woeste ruzie met grove vloeken en neerdonderen van gereedschap op tafel of vloer, in drift, stonden ze tegen elkaar met vuisten.

De anderen waren dan stil, maar lachten inwendig toch, doende of ze werkten en niet veel merkten.

De directeur zelf kwam niet vaak buiten het kantoor. Hij deed een of tweemaal daags de ronde en wie iets te vragen had kon het dan doen; die het deden vroegen om meer